

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	19. august 2021

Sak 090-2021

Plan for styrking av helsetjenester i fengsel innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (områdefunksjon)

Forslag til vedtak:

1. Styret slutter seg til plan for styrking av helsetjenester i fengsel innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (områdefunksjon).
2. Styret slutter seg til at planen oversendes Helse- og omsorgsdepartementet.

Hamar, 11. juni 2021

Jan Frich
konstituert administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

De fire regionale helseforetakene fikk i oppdragsdokumentet for 2020 i oppgave å utarbeide en plan for etablering av en områdefunksjon for spesialisthelsetjenesten innen psykisk helsevern (PHV) og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) for innsatte i fengsler. Planen legges med dette frem for behandling i styret før oversendelse til Helse- og omsorgsdepartementet.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Bakgrunn

Det har de siste årene vært en økt oppmerksomhet om helsetilbudet til innsatte i fengsler.

Kriminalomsorgsdirektoratet og Helsedirektoratet utarbeidet i fellesskap rapporten *Oppfølging av innsatte med psykiske lidelser og/ eller rusmiddelproblemer* i 2016.

Nasjonalt kompetansesenternettverk i sikkerhets-, fengsels-, og rettspsykiatri (SIFER) utga i 2018 rapporten *Områdefunksjoner for spesialisthelsetjenester til innsatte med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer*. «Områdefunksjonen» er foreslått opprettet med utgangspunkt i opptaksområdene for helseforetakene, med vekt bl.a. på kompetanse, stedlige tjenester, tilgjengelighet og samhandling.

Undersøkelser viser at forekomsten av psykiske lidelser er betydelig høyere blant innsatte enn i befolkningen generelt. Om lag 9 av 10 domfelte i fengsel har en psykisk lidelse og/eller personlighetsforstyrrelse. Mellom 50-60 prosent av innsatte har rusmiddelbruk og avhengighetsproblematikk da de blir innsatt i fengsel.

De fire regionale helseforetakene fikk et likelydende oppdrag i oppdragsdokumentet for 2020:

«Helse Sør-Øst RHF skal, i samarbeid med de øvrige regionale helseforetakene og Kriminalomsorgsdirektoratet, utarbeide en konkret plan for etablering av en områdefunksjon for spesialisthelsetjenesten innen psykisk helsevern og TSB for innsatte, jf. rapport *Områdefunksjoner for spesialisthelsetjenester til innsatte med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer*, SIFER 12. januar 2018 og Helsedirektoratets anbefalinger i brev av 19. mars 2018.»

Prosess

I forbindelse med arbeidet med planen (vedlegg 1) har det vært et utstrakt samarbeid mellom de fire helseregionene, Kriminalomsorgsdirektoratet, Nasjonalt kompetansesenternettverk i sikkerhets-, fengsels-, og rettspsykiatri (SIFER), Nasjonal kompetansetjeneste for tverrfaglig spesialisert rusbehandling (NKTSB) og Kriminalomsorgens regionale enheter.

Eksisterende og planlagte tjenester er blitt kartlagt. Kontorsituasjonen for behandlere fra helseforetakene i fengslene er kartlagt og kompetansemiljøene har beskrevet tiltak innen kompetanseheving og fagutvikling.

Planen er behandlet i interregionalt fagdirektørmøte og er lagt frem for konserntillitsvalgte og det regionale brukerutvalget i hver region, før behandling i møtet mellom de administrerende direktørene i RHF-ene den 22. mars 2021. De administrerende direktørene ga sin tilslutning til planen og besluttet at planen skulle legges frem for behandling i styrene for de regionale helseforetakene før den oversendes Helse- og omsorgsdepartementet.

Hovedpunktene i planen

Planen viser at det er arbeidet med å styrke tjenestetilbudet til innsatte de siste årene. I perioden 2018–2021 har de regionale helseforetakene samlet sett budsjettert 38,9 mill. kroner til dette arbeidet. Helse Sør-Øst RHF har i perioden 2018–2021 budsjettert 26,4 mill. kroner til dette formålet, hvorav 10 mill. kroner i 2021.

Planen viser at det er variasjon i det eksisterende tjenestetilbudet i fengslene. Det foreslås i planen at ytterligere styrking av eksisterende tjenester eller etablering av nye stedlige behandlingstjenester i fengsel bør utformes på grunnlag av følgende prinsipper:

- Innsatte skal ha et likeverdig helsetilbud med god kvalitet og med stedlige tjenester som er tilstrekkelig dimensjoner.
- De stedlige tjenestene kan organiseres som et poliklinisk tilbud i fengslene eller gjennom team som reiser ut til fengslene.
- Spesialisthelsetjenestene må være dimensjonert med tanke på antall innsatte, type soning og sikkerhetsnivå.
- Tjenestene må ha tilstrekkelig kompetanse. Antall fagstillinger, tverrfaglighet, forutsigbar finansiering og organisering, og en viss størrelse på fagmiljø vil kunne bidra til dette.
- Én enhet (eventuelt en enhet for PHV og en enhet for TSB) i helseforetaket bør ha ansvaret for spesialisthelsetjenester i de respektive fagområder som skal leveres.
- Hvis det er flere fengsler i opptaksområdet for et helseforetak bør det i en oppbyggingsfase først prioriteres tjenester til større fengsler og fengsler med høyere sikkerhetsnivå

Planen peker på at helseforetakene bør planlegge å videreutvikle og utforme tjenestene i fengsel i samarbeid med kriminalomsorgen lokalt og andre relevante samarbeidsaktører. I de lokale prosessene må brukermedvirkning og involvering av tillitsvalgte ivaretas. Det foreslås at det anlegges et 1–3 års perspektiv på dette arbeidet.

Det anbefales i planen at følgende forhold legges til grunn når arbeidet med å styrke tjenestetilbudet skal evalueres:

- Er spesialisthelsetjenesten tilgjengelig til faste tider i fengsel?
- Er spesialisthelsetjenesten fysisk tilstede i tilstrekkelig grad til å yte nødvendig helsehjelp til innsatte?
- Har spesialisthelsetjenesten fast personell i fengselet?
- Foreligger det konkrete planer for kompetanseheving?
- Er det etablert nettverk for kompetanseheving?
- Deltar spesialisthelsetjenesten i nettverk for kompetanseheving?
- Deltar annet relevant personell fra fengselet i nettverk for kompetanseheving?

- Har fengslene tilfredsstillende lokaler for behandlende personell fra helseforetakene?
- Er det etablert et samarbeid lokalt mellom helseforetaket, Kriminalomsorgen og andre relevante samarbeidspartnere?

3. Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør viser til at Helse Sør-Øst RHF har åtte helseforetak med ansvar for tilsammen 30 fengsler og at det pågår et arbeid med å styrke og videreutvikle tjenestetilbudet til innsatte i regionen.

Administrerende direktør vurderer at Plan for styrking av helsetjenester i fengsler innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (områdefunksjon) gir en god beskrivelse av status og at prinsipper som foreslås for den ytterligere styrkingen av tjenestetilbudet er gode.

Planen vektlegger særlig forhold som økt behandlingsskapasitet, kompetanse, fast og stedlig helsepersonell fra spesialisthelsetjenesten i fengslene. Videre peker planen på at det i den videre utviklingen av tjenestene vil være viktig med et godt og nært samarbeid mellom det enkelte helseforetak, Kriminalomsorgen, vertskommunen og andre relevante samarbeidspartnere.

Planen viser at det er variasjon i omfanget mellom tjenestetilbudet i fengslene i Helse Sør-Øst når det gjelder tjenester fra psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Det er viktig at det arbeides videre med å utvikle et likeverdig tjenestetilbud til innsatte i regionen.

Det ble i budsjettet for 2021 i Helse Sør-Øst avsatt 10 mill. kroner til å styrke tjenestetilbudet i fengsler i regionen. Administrerende direktør vil i forbindelse med budsjettet for 2022 vurdere om det er behovet for ytterligere styrking av ressursinnsatsen.

Administrerende direktør inviterer styret til å slutte seg til Plan for styrking av helsetjenester i fengsler innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (områdefunksjon).

Trykte vedlegg:

- Plan for styrking av helsetjenester i fengsel PHV og TSB (områdefunksjon) 2021

Utrykte vedlegg:

- Ingen